

NIEUWE UITGAVEN

[RECENSIE]

Olivier Boehme, *De welvaart & trots van naties. Een geschiedenis van het economisch nationalisme*, Antwerpen, De Bezige Bij, 2013, 236 pp., ISBN 978 90 8542 4581

Economisch nationalisme is de voortzetting van het nationalisme met andere, economische middelen. Het krachtigste breekijzer dat de Vlaamse beweging in haar discours hanteert, is er één van economische aard, dat van de financiële transfers. En dat gebeurde al heel vroeg. In 1867 was er de klacht van Julius Vuylsteke dat de Vlaamse provincies ruim 26 miljoen goudfranken – een goudfrank komt overeen met ongeveer 6 euro vandaag – te veel aan grondbelastingen betaalden.

De liberale econoom Juul Hannes berekende dat van 1832 tot 1914 nooit sprake was van transfers van Wallonië naar Vlaanderen.¹ Want zelfs toen August De Winne in de socialistische krant *Le Peuple* zijn befaamde reportages *Door arm Vlaanderen* publiceerde, liepen de transfers al van Noord naar Zuid. Hannes' bewering werd nooit ontkracht.

Vaak worden politieke en religieuze verschillen aangereikt als oorzaken van de Belgische revolutie van 1830. Doch België was in dat Verenigd Koninkrijk verantwoordelijk voor 46 procent van de gewone middelen en amper 19 procent van de uitgaven. De jaarlijkse transfers van Zuid naar Noord, die het ongenoegen in Brussel voedden, liepen in de tientallen miljoenen gulden.

Vandaag zorgen transfers van Noord- naar Zuid-Europa voor een groeiende verdeeldheid in de Europese Unie en een nieuwe opstoot van nationalisme en zelfs separatisme. 'Misschien is de natie wel de laatste zuil,' schreef publicist en hoogleraar Paul Scheffer in zijn opstel over de Nederlandse socialistische leider Herman Wiardi Beckman. 'Het risico is aanwezig dat na de ontzuiling een nationale identificatie de sterkste oriëntatie blijkt te zijn.' En die oriëntatie, gevoed door economische motieven, wordt steeds sterker, vreemd genoeg onder druk van Europa dat om tal van redenen almaar meer wordt gewantrouwd.

In zijn jongste boek *De welvaart & trots van naties* reflecteert historicus Olivier Boehme verder over het economisch nationalisme. Hoe dat economisch nationalisme gaandeweg de gang van de Vlaamse beweging beïnvloedde en op de duur zelfs bepaalde, belichtte Boehme uitvoerig in *Greep naar de Markt*.² Dit haast encyclopedische boek is intussen een

1. J. Hannes, *De mythe van de omgekeerde transfers. Fiscale prestaties van Vlaanderen, Wallonië en Brabant, 1832-1912*, Roeselare, 2007.
2. O. Boehme, *Greep naar de markt. De sociaal-economische agenda van de Vlaamse Beweging en haar ideologische versplintering tijdens het interbellum*,

referentiewerk in de bibliografie van de Vlaamse beweging.

De Welvaart & trots van naties is een algemenere denkoefening rond het economische nationalisme. Daarin toont Boehme hoe Vlaams-nationalisten en euro-enthousiasten zich van gelijkaardige economische argumenten bedienen om hun politieke optreden te legitimeren. Want het economisch nationalisme heeft tal van gedaanten. Het continentaal protectionisme, ooit bepleit door de Franse president Nicolas Sarkozy, is er een van.

Stopt Boehmes onderzoek *In Greep naar de markt* in 1940, dan gaat hij in zijn jongste boek dieper in op de jongste politieke ontwikkelingen in België en in Vlaanderen in het bijzonder. Hij besteedt daarbij nogal wat aandacht aan de manier waarop Bart De Wever er met zijn N-VA in slaagt het Vlaamse nationalisme een economische draai te geven. En hij doet dat, naar eigen zeggen, om een kiezerspubliek aan te spreken dat niet meteen wakker ligt van de splitsing van de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde. Zo haalde Bart De Wever destijds de Harvard-prof Enrico Spolaore naar België die in zijn boek *The size of nations* betoogde dat de efficiëntie van een staat afhangt van de ideale verhouding tussen schaalgrootte en heterogeniteit.

Het economisch continentalisme van de Europese Unie is dan weer niet anders dan economisch nationalisme, maar dan op reuzenschaal. Al is het economische nationalisme van het EU-type, volgens Boehme, veeleer opgevat als een verband van naties, met daarin dominante lobby's die onder het mom Europese blokvorming hun politieke macht en discours inzetten voor de vrijwaring van hun productie en handel.

Euro-enthousiasten als Guy Verhofstadt en Daniël Cohn-Bendit gebruiken voor de verdediging van het Europese project dezelfde economische argumentatie als de Vlaams-nationalist Bart De Wever. Toch is het duidelijk dat bij elk van hen het politieke einddoel – voor de één de Europese natie, voor de ander de Vlaamse natie – primeert.

Of een nationaliseringsproject op Europese schaal kan slagen, is een vraag die Boehme niet meteen met ja of neen kan beantwoorden. Volgens hem kan alleen iets van een breed gedragen Europees 'natiegevoel' de tijden trotseren, zelfs al vloeit er geld naar landen waar het niet is opgehaald. Want het accepteren van die transfers zal een teken zijn dat die continentale natie bestaat.

Maar kijk, het transferdebat brandde binnen de Europese Unie sneller los dan in België. En dat is vaak, zoals Boehme opmerkt, het begin van het einde.

[Rik Van Cauwelaert]

Leuven, Lannoo Campus, 2008, 986 p. Deze publicatie is gesteund op het doctoraat dat hij een jaar eerder verdedigde aan de Universiteit Antwerpen (promotor H. Van Goethem).